

Zlatý aureus

Tento příběh je především o vzájemné spolupráci, o společné vůli pro dobrou věc, ale také o tom, že nejen práce archeologa – jak občas zaznívá – bývá přirovnávána k práci kriminalisty. O muzejnících to může platit dvojnásob, a navíc tolik netrpí „důkazní“ nouzí, jak je pro archeologii typické. Ve Vlastivědném muzeu a galerii v České Lípě se nachází sbírka asi 460 antických mincí, z nichž jen hrstka je zlatých. Když jsme v roce 2009 vstoupili do projektu Muzea západní Lužice v Kamenci, realizovaného v programu Evropské unie Cíl 3 (Sasko) s názvem *Po stopách Germánů*, zrodil se nápad tuto relativně rozsáhlou sbírku zpracovat a představit veřejnosti. Odborné zpracování trvalo tři roky a ujal se ho kolega Martin Trefný z Podřipského muzea v Roudnici nad Labem, za což mu i tímto co nejsrdečněji děkujeme. Výsledkem je česko-německý katalog a výběr mincí bude veřejnosti představen při poslední české zastávce projektové putovní výstavy „Po stopách Germánů“ v České Lípě 1. března – 30. června 2014.

Vlastní krátký příběh se odehrál během března 2013, kdy jsme se začali podrobněji věnovat otázce původu sbírky mincí. Dramatické události v průběhu a především po skončení druhé světové války zanechaly muzejní sbírky severočeského pohraničí ve zbledovaném stavu. Ještě několik dalších desetiletí se náhodně objevovaly v různých zapadlých koutech objektů a skříní porůznu poschovávané či zapomenuté pozůstatky bývalých německy psaných katalogů či dokumentů. Do předválečného období spadá také původ naší antické sbírky. Objevila se ovšem výjimka. Když kolegyně procházela muzejní písemnosti vztahující se k numismatice, objevila předávací protokol z roku 1965, kdy muzeum získalo drobnou minci císaře Justiniána I. (525–565 AD) z mincovny v Konstantinopoli, která v našem muzeu vstoupila do povědomí jako zlatý aureus. V protokolu zaujala maličkost: v položce nabytí bylo slovo dar škrtnuto a nahrazeno údajem „odevzdán nález“, ovšem bez dalších informací k původu zlaté mince. Jednalo se snad o archeologický nález? To by byla pro Českolipsko mimořádná událost! Konzultace s našimi muzejními pamětníky nenechala na pochybách, že paní Radana V., která minci odevdala, je dcerou tehdejšího ředitele českolipského muzea. To byla dobrá zpráva. Kolegyně Jana Stránská se s paní neprodleně spojila, ale padesát let stará událost již mnoho nepřipomínala. Zato zlatý aureus vyvolal překvapivě živé vzpomínky našeho historika Ladislava Smejkal, bezesporu největšího pamětníka událostí nejen v muzeu. Dnes už nezjistíme, proč

tato zapřírůstkovaná mince nebyla tehdy přidána k ostatním do trezoru, ale zůstala v pracovně ředitele. Jednoho dne let sedmdesátých se v muzeu objevila policejní kontrola Státní bezpečnosti a zlatou minci v ředitelně objevila. Aureus příslušníky Státní bezpečnosti i přes své malé rozměry evidentně zaujal a následoval výslech všech zaměstnanců muzea. Žádné pochybení se však neprokázalo. Tato příhoda svou dramatičností zaujme dodnes. O to větší vzbudila naději, že nepochybně zůstala také v paměti bývalého pana ředitele. Krátce nato jsme obdrželi informaci, že si ředitel na onu minci opravdu dobře pamatuje. Přinesly mu ji dcerky, které ji při hraní na klášterní zahradě našly téměř pod okny muzea, které se v té době zařizovalo v dřívějším klášteře augustiniánů. Tedy skutečný archeologický nález!

Prohlídka starého sbírkového katalogu Severočeského vlastivědného spolku Exkursionsklub, založeného v České Lípě v roce 1878, odhalila ještě jeden zajímavý údaj o pravděpodobném nálezu antické mince, a to na dvoře jakési budovy v roce 1881. Týká se „kopie“ ražby císaře Diokleciána, ale zápis názvu místa nálezu nám při nejlepší vůli nedával žádný smysl. Obrátil jsem se tedy na kolegu v děčínském archivu. Profesionální posudek přišel prakticky okamžitě: Rukopis je velmi dobře čitelný a oním slovem je „Bezhtsch“. Tehdy běžná zkratka pro Bezirkshauptmannschaft. Zjistit, kde se v České Lípě nacházelo okresní hejtmanství, byla už maličkost, která ale překvapila. Bylo totiž vzdáleno pouhých 160 m od klášterní zahrady. Otázku *Co se to v té České Lípě vlastně dělo?* si jistě položí nejen archeolog. Sídli-li zde skutečně Germáni v období římského císařství, což archeologicky zatím jinak prokázat neumíme? Nebo snad bývalo v tomto kdysi největším poddanském městě Čech v minulých stoletích rozšířeným zvykem házet z oken kláštera a úředních budov zlaťáky či starožitné mince? Kdoví... Každopádně můžeme příběh uzavřít slovy, že i když nám zlatý aureus vydal část svého tajemství, jeho hlavní osudy pro nás zůstávají zřejmě navždy skryté.

Vladimír Peša

